

Izhaja vsak pelek.

Uredništvo in
upravništvo:

Kopitarjeva ulica št. 6.

NAŠA MOČ

Naročnina znaša:

celoletna . . . K 4'—

poluletna . . . „ 2'—

četrtletna . . . „ 1'—

Posamezna št. „ 0'10

GLASILO SLOVENSKEGA DELAVSTVA.

Štev. 30.

V Ljubljani, dne 27. junija 1913.

Leto VIII.

Nemčija zadnjih 25 let.

Nemški cesar Viljem je slavil dne 15. junija leta 1913. petindvajsetletnico svoje vlade. Lahko in mirno se trdi, da je Nemčija pod njegovo vlado gospodarsko zelo napredovala, napredovala tako, da bi tega nihče pričakoval ne bil. Ni čudno, da zato nemško časopisje Viljemovo vladarsko dobo zelo slavi.

Viljem je zelo samozavesten mož, ki je z vso silo tiščal na narodnogospodarski napredok v Nemčiji. V teh petindvajsetih letih, ko vlada sedanji nemški cesar, se je prebivalstvo v Nemčiji pomnožilo za 20.000.000. Vsi ti se morajo seveda preživeti. Narodne in državne koristi zahtevajo, da ljudje doma ostanejo in da se jim nudi prilika, da dobe tudi delo. Mogoče je to le po velikopotezni gospodarski in državni politiki. Pred Viljemom II. se zato ni veliko skrbelo. Na sto- in stotisoče Nemcev se je moralo vsako leto v tužno izseliti. Nemčija je bila revna, industrija, trgovina in promet ni bil razvit. Francija, Anglija in Amerika so vladale na svetovnem trgu.

Leta 1888., ko je prišel Viljem II. vladati, se je 103.951 Nemcev iz Nemčije izselilo, a leta 1911. se je izselilo le 22.690 oseb. Tako-le je izseljevanje padlo na tisoč oseb:

1888. leta se je izselilo na tisoč oseb	2-16
1891. „ „ „ „ „ „	241
1894. „ „ „ „ „ „	0 80
1897. „ „ „ „ „ „	0 46
1900. „ „ „ „ „ „	0 40
1903. „ „ „ „ „ „	0 62
1906. „ „ „ „ „ „	0 50
1909. „ „ „ „ „ „	0 39
1910. „ „ „ „ „ „	0 39
1911. „ „ „ „ „ „	0 35

Nemci so gospodarsko tako napredovali, da se ni ljudstvo več izseljevalo, nasprotno je vedno napredujoča industrija v Nemčiji dajala tudi zelo veliko posla inozemskemu delavstvu. Medtem, ko se je nahajalo dne 1. decembra leta 1890. le 433.254 inozemcev v Nemčiji, jih je bilo 1. decembra 1. 1910. 1.259.873. Med inozemskim delavstvom je tudi, kakor splošno znano, veliko Slovencev in Slovenk, največ na Westfalskem, a tudi v drugih nemških industrijskih skkih krajih dobiš povsod slovenskega delavca, slovenske delavke. V Nemčiji dobimo pravcate slovenske naselbine. Nemški duhovniki tam ob Reni in ob Ruhri se uče slovenščine, da morejo pastirovati tudi slovenskemu delavstvu. Tam v Nemčiji ti nemški duhovniki slovensko propovedujejo, medtem ko niti v Gradcu slovenski delavec in delavka nikdar ne čuje v cerkvi v domačem jeziku božje besede.

Nemška svetovna trgovina je v teh 25 letih neverjetno napredovala, medtem ko je angleška nazadovala. Kako močno je nemška trgovina napredovala, kaže ta-le razpredelnica:

	Vrednost uvoza	Vrednost izvoza
1888	3.435.000 mark	3.352.000 mark
1891	4.403.000 „	3.339.000 „
1894	4.285.000 „	3.051.000 „
1897	4.864.000 „	3.786.000 „
1900	6.043.000 „	4.752.000 „
1903	6.321.000 „	5.130.000 „
1906	8.438.000 „	6.478.000 „
1909	8.860.000 „	6.858.000 „
1910	9.989.000 „	7.639.000 „
1911	10.007.000 „	8.224.000 „

Od leta 1888. do leta 1911. je torej napredoval uvoz v Nemčijo od 3435 milijonov mark na 10.070 milijonov mark, izvoz pa od 3352 na 8224 milijonov mark! V nobeni drugi državi ni v tako kratkem času trgovina tako napredovala!

A ni napredovala zgolj zunanja trgovina, tudi domač trg v Nemčiji se je zelo ojačal. Zeleza n. pr. so porabili leta 1880. na osebo 39,3, leta 1890 81,7, leta 1905—1908 pa že 128,1.

Da zavaruje nemško trgovino, je cesar Viljem takorekoč iz nič ustvaril mogočno vojno mornarico.

Železnično omrežje se je pod Viljemom zelo razširilo. Nemške železnice so bile leta 1895. dolge 45.203 km, leta 1910. pa 59.031 km, brzojavne proge so bile leta 1895. dolge 131.900 km, leta 1910. pa 225.800 km, telefonske proge so bile leta 1895. dolge 19.000 km, leta 1910. pa že 4.570.000 km.

Za delavsko varstvo se je Viljem II. zelo zanimal. Znano je, da je dne 4. februarja leta 1890. pismo naročil kanclerju Bismarku, da naj razpošlje vabila za konferenco, ki se pečaj z delavskim varstvom. Konferenca je zborovala v Berlinu leta 1890. Znano je, da je to konferenco Viljem na prizadevanje rajnega slavnega papeža Leona XIII. sklical. Druga konferenca je zborovala leta 1905. v Bernu. Posledica prve konference je bil dne 1. junija leta 1891. izdan obrtni red v Nemčiji, ki se je dne 1. januarja leta 1910. delavstvu v korist znatno izboljšal.

Važen zakon o obrtnih sodiščih se je izdal dne 6. maja leta 1890. Obrtna sodišča so se v Nemčiji prav dobro izkazala.

Poboljšali so leta 1892. bolniško delavsko zavarovanje, leta 1903. se je pa bolniška podpora podaljšala od 13 na 26 tednov.

Nezgodno zavarovanje so leta 1900. izboljšali. Pod vlado cesarja Viljema II. so tudi uvedli leta 1889. v Nemčiji de-

lavsko starostno in invalidno zavarovanje, ki se je leta 1899. že izboljšalo. Ze to, kar smo navedli, dokazuje, kako vsestransko je dvignil sedanji nemški cesar Viljem II. blagostanje svoje države. Nič čudnega, da ga Nemci zdaj ob njegovi petindvajsetletnici tako slavijo.

Za večko delavstvo.

V poslanski zbornici je vložil poslanec Gostinčar v zadevi nezgod v večki papirnici sledečo interpelacijo na Njega ekscelenco gospoda ministra za notranje zadeve:

V papirnici Leykamove družbe v Vevčah na Kranjskem vladajo že dalje časa nasproti delavstvu skrajno neznozne razmere. Delavstvo se šikanira in priganja k delu na najsurovejši način.

Pretečeno leto je bilo delavstvo vsled brutalnosti in besedolomstva prisiljeno v obrambeno stavko, ki je trajala štiri mesece. Za časa stavke je ravnatelj brez vsakega povoda streljal iz revolverja na delavstvo, ne da bi ga oblast kaznovala.

Varnostne naprave v tovarni so zelo pomanjkljive ali jih pa deloma celo manjka, vsled tega je delavstvo v nepotrebni nevarnosti nezgod.

V zadnjih dveh mesecih se je v tej tovarni pripetilo troje težkih nezgod, in sicer sta bila pri delu ubita dva delavca, težko poškodovana pa ena delavka. Ker je te poškodbe v prvi vrsti pripisovati šikanam delavstva in brezbriznosti vodstva tovarne za varnostne naprave in predpise, je dolžnost vladnih organov, celo stvar natančno in brezobzirno raziskati in zaukazati takojšnjo napravo varnostnih naprav in strogo kaznovanje povzročiteljev nesreč.

Podpisani vprašajo:

1. Ali hoče Njegova ekscelenca ukreniti vse potrebno, da se glede nezgod v Leykamovi papirnici v Vevčah na Kranjskem izvrši glede krivde najstrožja preiskava?

2. Ali hoče Njegova ekscelenca zaukazati podrejenim oblastem, da najstrožje nadzirajo varnostne naprave in nevarna dela v tej tovarni?

Gostinčar, Jarc, Jaklič, Fr. Demšar, Povše, Žitnik, Grafenauer, Hladnik, Pišek, dr. Jankovič, Brenčič, dr. Krek, dr. Korošec, dr. Šusteršič.

v mali knjižici, ki jo izdam kmalu in se z njo za vedno poslovim od danske Cerkve. Še nekaj! Dokazano je, da so katoliške dežele revne, protestantske pa imovite. To sicer name ni nikdar posebno vplivalo, vendar mnoge s tem slepijo in tako pridobijo veliko pristašev. Toda ali je Gospod prišel na svet zato, da bi prinesel bogastvo? Ali je rekel v pridigi na gori: »Blagor vam bogatim!« Ali je učil, da je bil Lazar pogubljen, bogatin pa izveličan zaradi svojega bogastva?

Ravno danes sem bral izvrsten izrek angleškega cerkvenega zgodovinarja Alliesa, ki je pred kratkim prestopil v katoliško Cerkev. Ali hočeš, da ti ga preberem?«

Ronge je prikal in Niels Wüg je vzel iz žepa zapisnik in poiskal mesto, ki si ga je zabeležil.

»Pojdi, kamorkoli,« piše, »v katoliški Cerkvi ne najdeš nikjer v veri razločka ne izjem. Niti duhovniki niti posvetnjaki niso needini v nauku o Sveti Trojici, o včlovečenju in o Cerkvi ali kakem drugim nauku, ki samoobsebi umevno izvira iz teh temeljnih resnic. Duhovnik izvršuje dolžnost svojega stanu brez dvoma, nikdar ne ugiba, kako bi učil otroke, kako bi žive potrjeval v veri in tolažil umirajoče. Povsod se škofji posvetujejo in izročajo misli

svojih premišljevanj in svoje molitve skupnim višjim pastirjem, ki žive po vsem svetu brez prepira in razlike v veri. Hostijo nosijo v slavnostnem izprevodu in vsa srca se dvigajo k viru odrešenja, glave vseh se klonijo v molitvi, eno visoko čustvo o resnični pričujočnosti Jezusovi v oltarnem zakramentu polni veliko Cerkev s svetim spoštovanjem. Iz te Cerkve rasto svetniki in žive v njej družbe in bratovščinne pobožnih mož in žen se navdušujejo v nji za vsa dela požrtvovalnosti in usmiljenja.

V protestantizmu najdemo zapuščen oltar, obhajilno mizo brez zaslužnja in požrtvovalnosti, toda udobnost, blagostanje, red, moči tega sveta.

V katoliški Cerkvi vidimo ljudstvo polno tihe molitve, oblake kadila, pričjočega Boga, toda revščino, zatajevanje, verske družbe, moči onega sveta. »Ni na svetu nič večjega kakor je katoliška Cerkev,« je rekla Elza Wüg.

»Nič ni večjega in ni lepšega in nič boljšega,« je pripomnil brat, »in hvaljen bodi usmiljeni Bog, ki nam je odprl njena vrata!«

Oba sta vstala in se poslovila; Herman Ronge je spremljal svoje goste do vežnih vrat. Ko je z lučjo v roki stopal za njima, mu je s silo uhajal spomin na one čase, ko je spremljal tudi prijate-

Jugoslovan. Strokovna Zveza.

Iz Križev pri Tržiču. Tukajšnja skupina J. S. Z. priredi na praznik sv. Petra in Pavla dne 29. t. m. društveni shod v stari šoli, na katerega se vabijo vsi člani in članice, kakor tudi drugi delavci in delavke, da v obilnem številu pridejo. — Dne 13. julija priredi skupina veliko ljudsko veselico v gostilni gospe Jerice Aljančič, p. d. pri Benku, in sicer ob vsakem vremenu.

Vevče. V nedeljo se je vršil shod pri Devici Mariji v Polju, na katerem je delavski tajnik tov. Mejač ostro ožigosal nečuvno postopanje tvorniškega ravnateljstva nasproti delavstvu.

V tovarni ponesrečil. V tovarni za papir v Medvodah je dne 20. t. m. ob pol 8. uri Andrej Luštrik, 15 let stari tovarniški delavec, nategoval papir na valarje. Pri tem ga je pa zagrabil stroj za desno roko ter mu zlomil kost gornjega laktata. Rešila sta ga dva delavca iz tega mučnega položaja. Oddati so ga morali v tukajšnjo deželno bolnico.

Sava. Strokovno društva delavstva kranjske industrijske družbe se prav prisrčno zahvaljuje vsem, ki so poklonili ob letošnji tomboli društvu darila; zahvaljuje se iskreno godbenemu odseku katoliškega delavskega društva, ki je ob naši nedeljski veselici tako izvrstno svojo zadočo rešil in vsem udeležnikom, ki so v tako sijajnem številu našo veselico posejili. Vsem: Hvala! Živeli!

Zabukovec v Grižah. Dne 15. junija je sklicala J. S. Z. tukaj javen shod pri Knafliču ob 8. uri dopoldne. Kaj takega, kot je bilo ta dan pri nas, še nismo videli. Privreli so iz Liboj in tudi iz Celja neki Tokanov sodrug, ki ga je rdeča banda povabila, je prišel na naš shod. Bilo nas je vsakih polovico. Ko je pa prišlo do glasovanja, je po nepredvidnosti nevednih brezbriznih delavcev prišlo do tega, da je vodil shod rdeč petelin iz Soneberga, Martin Šumer po imenu, ki je podal besedo gosp. Vekoslavu Zajcu, ki je v raznih potezah iz svoje lastne skušnje orisal pomen J. S. Z. Ko je govornik končal svoj predmet, je dobil besedo oni povabljeni sodrug Morn iz Celja, ki drugega ni vedel povedati, kot udrihati čez J. S. Z. čez naše poslance in čez sv. vero. Rekel je celo javno, da je vera zasebna stvar in če je bolnik močno smrtno bolan, je boljše, da se ne pošlje po duhovnika, ker duhovnik bolnika samo muči, da težje svojo dušo izdahne. To pa je bilo našemu govorniku G. Zajcu že preveč. Ko je končal svoje vpitje, ker je ves čas vpil kot lev v puščavi, mu je Zajc začel

lje; toda takrat so bili Koch-Jensen in njegovi somišljeniki, in večer je minil v navduševanju za zlo in je pustil žejo po grehu in brezbriznost za vse pravo in resnično. Spomnil se je noči, ko so bili pijani dišav in opojenimi s čudnimi mislimi, noči, ki so sežgale srce in zlomile voljo; a zdaj je čutil, da ga noč v družbi dobrih ljudi očisti, potrdi v dobrem, poživi . . . Poživi! Ah, kako bi se bil prej smejal tej besedi, on, ki je ljubil razpad in konec!

»Še nekaj! Ali si dobil službo pomožnega učitelja, za katero si prosiš?« je vprašal Ronge prijatelja, ko so vsi trije prišli do vrat in so se hoteli posloviti.

Niels Wüg se je nasmehnil. »Ne, nisem je dobil, in tudi nobene druge gotovo ne bom dobil — izvedel sem iz zanesljivega vira. Ne marajo učitelja na državni šoli, ki bi bil katolik.«

»A svobodomiselnica gotovo!«

»Seveda! Boljše je vedno, da manj veruješ, to je dobro protestantovsko načelo.«

»Saj se ti kljub temu dobro godi, Niels?«

»Upam, da. Torej, lahko noč!«

»Lahko noč! Lahko noč, gospica Wiig!«

»Lahko noč! Lahko noč!«

J. Jørgensen:

Naša ljuba Gospa Danska.

XVII.

Splošno začudenje je zbudila novica, da je »mladi, izza dogodkov na pokopališču dobro znani pastor Wiig« popolnil se iz službe v protestantski cerkvi in to začudenje je vzkipel do razburjenja, ko se je kmalu nato razneslo, da je bil bivši pastor Wiig skupno s svojo sestro sprejet v mali kapelici sv. Ane — v katoliško Cerkev. Prijateljske duše so to versko izpreobrnjenje smatrali za posledico vnetja možgan in v nekem boljšem listu je bilo pisano: »No, to je bil oni, ki je s svojo črepijo zadel ob Wühlerjevo krsto in je postal popolnoma katoliški.«

Herman Rouge, Niels Wiig in Elza Wiig so bili od tistega časa skoro neolčljiva trojica.

»Ali te tvoji prejšnji sovorniki zdaj nikdar ne izkušajo pregovoriti?« je vprašal Herman Rouge nekega poznega poletnega večera, ko so sedeli vsi trije v njegovi sobi.

»Da, dobivam celo vrstvo pisem, večinoma zelo ganljivih in lepih, a redko se pripravim, da bi odgovoril nanje. Iz njih pa zbiram vse ugovore, ki se mi zde vredni uvaževanja, da jih zavrnem

jasno v lice očitati njih laži, hinavščino in surovo obnašanje, da so v svojem verskem življenju tako daleč prišli, da jih nobeden ne more več spoštovati. Naštel mu je iz lastne skušnje življenje malovernih rdečkarjev, kako strašno propadajo pri svoji hinavski politiki, ker tega ne izpolnjujejo, kar med ljudstvom obetajo. Precej hud je bil ta boj. Štrikrat je govoril socialni demokrat Morn in štrikrat mu je odločno odgovarjal g. Zajc na njegove podležne in obrekovanja. H koncu je v verskem oziru Zajc Mornu povedal par takih, da mu je precej sapo zaprlo. Uspeh je bil ta, da pri nas bodemo prej ko mogoče ustanovili J. S. Z. ta rdečemu ferejnu pa se bode za zapela mrtvaška pesem »Memento mori«.

KOVINAR.

Meseca majnika je prodaja avstrijskih železnih plavžev zopet padla, da si je trgovina že marca in aprila 25 do 30 odstotkov v primeri z lanskim letom v teh dveh mesecih znižala.

Avstrijski železni kartel je izdal izkaz o štirih glavnih železnih izdelkih, po katerem je razprodaja železa v palci in fazonskega železa padla majnika v primeri z lanskim majnikom za 123.041 meterskih centov, letos sploh pa za 356.528 meterskih centov, prodaja nosilcev je padla majnika za 66.401 q, letos sploh pa za 162.534 q, surova pločevina (Grobbleche) je padla majnika za 30.917, letos sploh za 70.797; šin se je majnika izpečalo za 55.768 q manj kakor lani, od 1. januarja letos se je pa te vsega skupaj 48.307 q šin več prodalo, kakor lani v tem času.

Vpoštevati se mora pri tem, da je bil lanski majnik za železno industrijo najneugodnejši, a misliti je, da to poročilo dokazuje, da se radi denarne krize po mestih ne zida.

Alpinska Montanska družba poroča, da je vsled neugodnega gospodarskega položaja dobila veliko naročil manj in je morala zato zelo znatno delo omejit.

Praška industrijska železna družba je v prvih mesecih letos še imela dovolj posla, a pozneje so se naročila zdajno znižala. Ta družba praznuje 50-letnico svojega obstoja in so zato svojemu delavstvu dovolili kot jubilejno nagrado 750.000 kron. Delavci dobe 10 do 100, nadzorno osebje pa 25 do 250 odstotkov mesečne plače.

Akcijska družba »Poldi Hütte« je pa sklenila dne 29. majnika podjetje povečati in povišati ustanovno glavnico. Družba je veliko vlitega železa izvozila.

Siemens Schuckert Werke so pa napredovali. Pečajo se namreč z električnimi napravami in so koncem lanskega leta nad 6000 delavcev zaposlovali. Pač pa družba toži, da je trpela vsled balkanske vojske precejšnjo škodo.

Kakor to poročilo kaže, je vojska na Balkanu tudi našo železno industrijo močno oškodovala.

Plače rudarjev v premogokopih leta 1911.

Danes objavljamo pregled o plačah po premogokopih v posameznih rudniških okrajih. Iz razpredelnice naj si

Rudarski urad ali dežela	Število zaposlenih delavcev	Število šihitov na posamnika	Povprečna letna plača v letu 1911		Diferenca v primeri s prejšnjim letom		Povprečna dnevna plača		Diferenca čistega dnevnega zasluga proti letu 1911		
			K	v	K	v	K	v	K	v	
			K	v	K	v	K	v	K	v	
Kopači in vozači											
Toplice-Most-Komotav	12.478	273	1360	90	+37	03	4	98	+0	06	
Falkenav-Elbogen	3.430	276	1211	05	+24	43	4	39	+0	03	
Drugi premogokopi na Češkem, Moravskem in Šleziji	540	259	761	04	-23	20	2	94	-0	01	
Zgornja Avstrija	824	266	1054	16	+29	24	3	96	+0	09	
Ljubno	3.017	300	1217	24	+60	73	4	05	+0	11	
Gradec	2.433	280	985	18	+50	79	3	52	+0	08	
Celje-Ljubljana	3.968	298	960	70	+42	55	3	22	+0	10	
Druge alpske pokrajine	778	291	1018	07	+35	08	3	50	+0	09	
Istra, Dalmacija	1.104	292	853	92	+84	16	2	93	+0	05	
Galicija	269	284	528	33	+15	97	2	14	+0	19	
Drugi odraščeni delavci v jamah											
Toplice-Most-Komotav	5.167	293	1044	86	+21	67	3	56	+0	04	
Falkenav-Elbogen	951	292	945	65	+24	80	3	24	+0	05	
Drugi premogokopi na Češkem, Moravskem in Šleziji	11	306	808	88	+55	94	2	64	+0	26	
Zgornja Avstrija	117	277	1032	52	+79	26	3	73	+0	17	
Ljubno	156	302	1072	04	+40	30	3	55	+0	08	
Gradec	108	294	860	44	+56	56	2	92	+0	27	
Celje-Ljubljana	274	308	957	43	+1	95	3	10	+0	08	
Druge alpske pokrajine	40	307	922	45	+18	88	3	01	+0	29	
Istra, Dalmacija	15	245	644	05	-18	11	2	63	+0	12	
Galicija	5	199	284	60	-291	33	1	43	-0	72	
Odraščeni delavci izven jame											
Toplice-Most-Komotav	7.282	300	1128	99	+45	91	3	76	+0	06	
Falkenav-Elbogen	2.045	299	1040	09	+69	53	3	48	+0	19	
Drugi premogokopi na Češkem, Moravskem in Šleziji	148	299	741	67	+42	54	2	48	+0	08	
Zgornja Avstrija	421	285	749	78	+10	81	2	63	+0	03	
Ljubno	1.028	335	1201	29	+42	95	3	59	+0	10	
Gradec	707	291	859	44	+58	14	2	95	+0	18	
Celje-Ljubljana	1.683	300	839	01	+18	81	2	80	+0	06	
Druge alpske pokrajine	238	316	1012	32	+101	76	3	21	+0	18	
Istrija, Dalmacija	368	314	771	61	-123	67	2	46	-0	14	
Galicija	96	256	379	16	-31	35	1	49	-0	33	

Za nemški izraz „Hauer“ smo ustavili besedo kopač, ki naj bi to tujko v medsebojnem občeivanju rudarjev od-

TERSTILNI ODSEK JUGOSLOVANSKE STROKOVNE ZVEZE.

Pogodbe tkalnic z vajenci v Nemčiji. Tekstilni odsek J. S. Z. ni samo dolžan, da podaja sliko, kako da je doma, marveč mora tudi, kolikor je to v skromnih mejah slovenskega krščansko socialnega strokovnega časopisa mogoče, podajati poročila o razmerah tekstilne industrije drugod! Danes objavimo besedilo pogodbe, ki jo je sklenilo več staršev za svoje sinove, ki so šli kot vajenci v tkalnice. Pogodba slove: 1. . . . da v uk svojega sina potrdi, da se nauči tkati. 2. Učna doba se je čine . . . pričela in traja tri leta. 3. Tvrdba je dolžna, da vajenca v delih, ki jih izdeluje, po možnosti in kolikor to trgovinske razmere prepuste, izuči. Vajencu se ne sme odkazati delo, ki bi njegove moči presevalo. 4. Tiste, ki vodijo vajenčev izobrazbo, mora vajenec zvesto ubogati in je dolžan biti pridn in dostojen. 5. Glede na plačo se dogovori. a) Izplačujejo se akordne plače, ki so 10 odstotkov nižje kakor plače pri dvakratnih tkalnih strojih. Vajenec dobi začetkoma en sam stol in šele potem, ko more dvema strojema streči in če to dopuste razmere v tkalnici, dobi drugi stol. Tvrdbi pristojna pravica, da presodi, kdaj je more vajenec dvema tkalnima strojema streči. Tvrdba je tudi upravičena vajencu zopet odvzeti drugi stroj, če se pokaže, da ni sposoben dvema strojema streči ali če to druge okolnosti zahtevajo. b) Ko je vajenec zaslužil zadnjih 20 tednov 2 marki 25 pf. po vajenskih postavah, se mu poleg plače, ki se mu na štirinajst dni po § 5. a določi, izplača še deset odstotkov tega zneska pod pogojem, da je tvrdka z vajenčevim delom zadovoljna. 6. Če trgovinske ali druge okolnosti ali če ni naročil, povzroči skrčenje splošne delovne dobe, vajenec v tem času nima pravice zahtevati plačo. 7. Učno razmerje se v prvih štirih tednih lahko obojestransko razruši. Po tej dobi se sme vajenec odpustiti pred dogovorjeno učno dobo, če se pregreši v smislu § 123. obrtnega reda ali če svoje v § 4. navedene dolžnosti večkrat prekrši. 8. Vajenec učno razmerje po štiriteh tednih preizkušnji dobi lahko razruši: a) če postane za delo nesposoben; b) če so delodajalci ali njegovi zastopniki postopali dejansko ali če so surovo žalili vajenca ali njegovo rodbino; c) če hoče delodajalec ali njegovi namestniki ali pa rodbinski člani zapeljati k dejanjem, ki nasprotujejo postavi ali dobri npravosti; d) če delodajalec vajencu ne plača zaslužene plače kakor je dogovorjeno ali če ga po krivici oškoduje; e) če bi nadaljevanje dela izpostavljal vajenčevu življenju ali zdravju v nevarnost. 9. Če se tekom časa izkaže, da vajenec za tkalstvo iz kateregakoli razloga ni sposoben in če se ne doseže splošnim razmeram primeren zaslužek - se lahko učno razmerje sporazumno obeh strank razveljavi.

naši bravci sami napravijo sliko o plačah avstrijskega rudarja.

Glasnik

Avstrijske krščanske tobačne delavske zveze.

Vič. V ponedeljek večer se je v tukajšnjem Društvenem domu otvorila večerna kuhinja ali šola, v kateri se bodo dekleta poučevala v gospodinjstvu, zlasti v kuhanju in kar še spada v okvir dobre gospodinjje. Ze dalje časa se dekleta zlasti delavskih staršev želele, da bi se jim ponudila prilika učiti se v kuhanju, kajti marsikatera nima res prilike priti do ognjišča in se v najpotrebnejših rečeh kuhanja priučiti. Stara komaj 16 let mora že v tovarno, kjer preživi cel dan. Domov pride, ko je že jed pripravljena. Pa je treba čez nekaj let poprijeti se gospodinstva, pa ne ve kako in kaj, ker nima v tem niti pouka niti skušnje. In to je tudi večkrat vzrok slabim družinskim razmeram med delavstvom. Gospodinja — delavka — ki ima čut za snago v kuhinji in je štedljiva, pa vendar točno postreže s tečno hrano svoji družini, jo gotovo zadovolji in ohrani pri dobri volji. Tista pa, ki na snago nič ne drži in se ne da poučiti v gospodinjstvu ter po nepotrebnem šari s težko prisluženiimi novci, ne postreže zadostno družini in mož išče tolažbe in nadomestila v gostilni, največkrat pri nesrečnem žganju. In kakšne so posledice takih razmer, nam žalibog skušnja daje preveč dokazov. Zato je res prav in hvalevredno, da so merodajni krogi poskrbeli dekletom, ki so večina delavke tobačne tovarne, priliko, da se bodo v krajšem času poučile vsaj najpotrebnejšega v gospodinjstvu. Skrb za večerno kuhinjo so prevzele same skušene moči, namreč: gospa dr. Peganova, Pančetoja; gospodine: Koškova, Kačarjeva ter Miklavčičevi. Šola traja zvečer nekako od pol šeste do devete ure vsak večer razen sobote in nedelje. Ako bodo dekleta marljivo obiskovale šolo in se točno držale predpisanega reda, jim gotovo ne bo žal za trud, katerega imajo v šoli večerne kuhinje.

V varstvo življenja in zdravja obrtnih pomožnih delavcev.

Dne 1. maja t. l. je bila proglašena postava z dne 21. aprila 1913, števil. 74, s katero se spreminja in izpopolnjuje § 74. obrtnega reda.

Po dosedanjih določilih § 74. je bil podjetnik obvezan napraviti v delavnicih pri strojih in raznih orodjih vse varnostne naprave, ki so potrebne v varstvo zdravja in življenja delavcev. Posebno je moral skrbeti podjetnik, da so bili stroji tako razpostavljeni in z varnostnimi pripravami opremljeni, da za delavce ob potrebni previdnosti ni bilo nevarnosti. Ti predpisi § 74. so se razširili z izpremembo zakona v tej smeri, da ima podjetnik skrbeti tudi za zdravstvene naprave, ki so v varstvo delavstva potrebne. Delavni prostori morajo biti kolikor mogoče svetli, čisti, prosti prahu in primerno zračeni. Na novo se določa, da se mora v delavnih prostorih vpeljati umetna razsvetljava, ki ima biti dovolj močna, da more potrebno razsvetliti delavne prostore. Prejšnja določila, po kateri se je moral obrat pri kemičnih obratih, z ozirom na delavsko zdravje po možnosti urediti tako, da delavec ni bil v nevarnosti, je postala splošna. Za podjetnike, ki dajejo delavcem tudi stanovanja, nov zakon ne nalaga le skrbeti za zdrava stanovanja, temveč se ima v prihodnje skrbeti tudi za telesno varnost in moralo delavcev, tudi mora skrbeti, da imajo delavci dobro vodo, ako to dopuščajo krajevne razmere. Določba, da se mora podjetnik ozirati na zaposlene pomožne delavce, ki še niso spolnili osemnajstega leta in pa na ženske, je tudi v moralnem oziru ostala v novem zakonu.

Važna nova določba zakona je pa v tem, da se pooblašča trgovinski minister, da v sporazumu z ministrom za notranje zadeve izda po zaslisanju trgovskih zbornic potem odredbe splošne predpise v varstvo življenja in zdravja delavstva, kar bi bilo osobito potrebno za posebno nezdrave stroke dela. Ministrstvo tudi lahko določi, da pusti podjetnik pomožne delavce na lastne stroške od časa do časa zdravniško preiskati.

Zakon pooblašča tudi ministra, da v nezdravih podjetjih, kjer vpliva posebno na zdravje predolga delavna doba, določi delavno dobo in odmore.

Trgovinski minister je tudi pooblaščen, odredbenim potem naznaniti obrtne stroje, ki se smejo rabiti le z primernimi varnostnimi napravami.

Te postavne določbe stopijo v veljavo dne 1. avgusta t. l.

Odprava delavske knjižice.

Poslanska zbornica je pretečeni petek izjavila z veliko večino glasov, da naj vlada izdela načrt zakona, po katerem se odpravi delavska knjižica in nadomesti z legitimacijo. Delavska knjižica je zastarela naprava, od katere nima podjetnik nikakega dobička, delavec se pa stavi v nekako izjemno stanje, zato je tudi umestno, da se ta zadeva primerno uredi.

Zavarovalnica proti nezgodam za rudarje.

Po dolgem obotavljanju je vlada predložila poslanski zbornici načrt zakona za nezgodno zavarovanje rudarjev. Zavarovalnica ima biti samostojna. Zavarovani bodo morali biti pri tej zavarovalnici vsi rudarji, tudi oni, ki so bili dosedaj zavarovani pri okrožnih zavarovalnicah, to so pri podjetjih za nafto (zemeljsko olje, smolo in petrolej) in vsi oni, ki v smislu zakona za bratovske skladnice pripadajo rudarskim in bratovskim skladnicam.

Rudar v rdeči svobodni Franciji.

Francija je ljudovlada. Rdeči listi Francijo tako slave, da vsi sodrugi prično kar plakati ginjenja, če le čujejo ime francoska vlada. Navdušujejo se zanjo seveda le tisti sodrugi, ki še nikdar v Franciji delali niso. Francoski delavci pa kolnejo.

Blagajnik socialistične organizacije »Confédération général Travail«, G. Dumoulin, ki so mu francoske sodnije dveletno ječo prisodile, ker je nekoliko preveč odkrito zabavljaval čez francosko armado, je pa pisal o delavski bedi na Francoskem med drugim:

Naša francoska dežela je črna. Delavski kraji, delavske naselbine, hiše, ceste, steze, kjer dela rudar v rudarski pokrajini Pas-de-Calais, kamor pogledaš, vse črno. Pepel se za vse rabi: ž njim nasipavajo železniške nasipe, ž njim dvigne oblake prahu, ki pokrije vse: zelenjad, sadje, kruh, meso in se ti drobni med zobmi. Kjer so prej oko naslajali zeleni gozdovi in solnčni travniki, ni danes nič drugega, kakor obljudena, s hišami posejana pusta črna puščava.

Rudarstvo je staro šele 60 let. Prej so bili prebivalci kmetje. Prvi rudarji so prišli s severa; sčasoma je šlo domače prebivalstvo tudi za jelom pod zemljo.

Dumoulin toži, da francoski rudarji preveč v krčme zahajajo, kjer jih krčmarji s pokvarjenim pivom in vinom zastrupljajo. Premalo se rudarji za svoje koristi zanimajo, mlajši pa čisto nič: njih edino zabavo tvori krčma, a tudi starejši niso mnogo boljši.

Prebivalstvo je zgomadeno iz vseh delov sveta. Slabo je zanje preskrbljeno. Niti umiti se ne morejo, ko grejo z dela. Kopelji ni, ker jih nobena postava ne ukazuje, sami pa lastniki rudnikov za svoje delavstvo nič ne store.

Strašno se delavstvo izkorišča. Zene jemljejo blago od 15 na 15 dni na upanje pri trgovcih. Nekaj delavskih konsumnih združenj sicer obstoja, a premalopomembne so, da bi omejile izkoriščanje trgovcev, ki uboge rudarje grozno izkoriščajo. Za drag denar dobe rudarji pri teh kramarskih dušah le slabo blago in pokvarjeno meso, ki ga po mestih ne smejo prodajati iz strahu pred mestnimi tržnimi oblastmi.

Premog roparsko izkoriščajo. Za varnost rudarjev nič ne skrbe. Tako je bilo mogoče, da so bili tudi požari pod zemljo. Niti na to brezvestni krvoresi ne gledajo, da bi rudarjem dali pod zemljo zavarovane svetilke in so še običajne starodavne nezavarovane lešerbe.

Za zdravje ni nič preskrbljeno. Niti stranišč ni pod zemljo. Z umazanimi rokami je rudar boren svoj kruhek, ker se umiti ne more. Gliste se zato strašno širijo, a krvosede kapitalizem nič ne stori, da se to rudarsko zlo omeji. Posledice: slabokrvnost, pokvarjeni želodeci, bolne oči, revma, srčne bolezni. Dela se v dveh šihitah. Nič ni urejeno za vhod v jamo. Ljudje se drenjajo in marsikdo ne more več v jamo, da si pravočasno pride na šihit. Ob 9. je 20 minut odmor, a le kopači ga imajo, drugi ne. Če kdo minuto dalje zajtrkuje, ga že uglobijo.

Strokovno gibanje na Nizozemskem.

Strokovna organizacija na Nizozemskem je precej razcepljena. Statistika je našela 31. decembra 1911 na Nizozemskem 2529 strokovnih organ-

zacij s 169.144 člani. Polovica teh zvez in članov je bilo priklopljenih velikim osrednjim zvezam, ki so: 1. Leta 1893. ustanovljeno narodno delavsko tajništvo za anarhistično socialistično strokovno društvo; 2. leta 1906. ustanovljena nizozemska zveza strokovnih organizacij socialno demokratskih zvez; 3. leta 1906. ustanovljena narodna federacija transportnih delavcev, ki so po anarhistično socialističnih načelih organizirani; 4. leta 1909. ustanovljena krščanska narodna strokovna zveza za krščanske versko brezbrizne delavce in 5. biro rimsko katoliških strokovnih društev.

Razvoj teh organizacij kaže sledeča razpredelnica:

	Priklop. organ.	1910	1911	1912
1. Narodno delavsko tajništvo	80	3.454	5.247	6.180
2. Nizozemska zveza strok. zvez	612	40.660	44.378	52.195
3. Narodna federacija transportnih delavcev	16	3.020	3.125	3.685
4. Krščansko nar. strokovna zveza	155	6.587	7.480	7.792
5. Biro rimsko katoliških strokov. organizacij	293	11.650	15.541	16.403
	1153	65.371	74.521	84.864

Nerdeče strokovne organizacije v Nemčiji.

Kakor znano, je nesocialno demokratsko delavstvo v Nemčiji strokovno organizirano v krščanskih strokovnih zvezah in v strokovnih oddelkih katoliških delavskih društev. Kako da so te organizacije zadnje štiri leta delovale, nam kaže tu le pregled o denarnem poslovanju teh organizacij.

Leto	Krščanske zveze		Strokovni oddelki K. U. D.	
	Dohodki mark	Izdatki mark	Dohodki mark	Izdatki mark
1909	4.612.920	3.843.504	244.670	260.070
1910	5.490.994	4.916.270	226.829	227.026
1911	6.243.642	5.299.871	154.346	127.517
1912	6.500.000	5.200.000	139.187	98.109

Premoženja so imeli strokovni oddelki katoliških delavskih društev 177.000 mark koncem lanskega leta, krščanske strokovne zveze so pa imele premoženja koncem 1. 1911 7 milijonov mark, koncem 1. 1912 pa že 8.500.000 mark.

Krvoses kapitalizem.

ŽELEZNIŠKA NESREČA V BOSNI.

Sarajevo, 23. junija. Danes zjutraj ob dveh je vsled padca skale na tir pri postaji Prenj ponesrečil osebnih vlak. Ker je premalo čuvajev na tej progji, niso mogli strojevodje pravočasno o nezgodi opozoriti. Prevrnila se je lokomotiva in prvi vozovi. Kurjač in uradnik

N. Huša, oče osmih otrok, sta bila ubita, tri osebe težko, veliko lahko ranjenih. Med ranjenimi se nahajajo: trgovec Kovačević iz Tuzle, neki Weiss iz Sarajeva, Handrak iz Sarajeva, žena železniškega nadinspektorja Michla, prometni kontrolor Hermanek, strojevodja Cerlanth, vlakovodja Folkenvok iz Štajerskega, neki Hamdja iz Tuzle, Dunajčanka Pavla Winkler, Ana Martinovič, poročnik Mašek od 51. polka v Mostaru. Štirje vlaki z zdravniki in obvezami so se odpeljali iz Mostarja in Konjice na kraj nesreče. Vsled padca skale se je porušil tudi nek mali most čez Narento.

Okno v svet.

Krščanske strokovne zveze v Švici so štele koncem leta 1912 14.401 člana. Premoženja so imele 176.608 frankov. Podpora so izplačale 90.497 frankov.

Grafična osrednja zveza, priklopljena zvezi krščanskih strokovnih društev v Nemčiji, je imela ob Binkoštih svoj občini zbor. Zveza, ki je štela leta 1910 še 1452 članov, je štela letos 2429 članov. Zveza je izvedla veliko plačilnih gibanj.

Gutenbergova zveza v Nemčiji je štela lani 3296 članov. Dohodkov je imela Zveza lani 152.685, izdatkov pa 107.842 mark, premoženje je znašalo 493.992 mark.

Delavska zavarovalna postava v Rumuniji. Pred kratkim se je v Rumuniji uveljavila delavska zavarovalna postava, ki uvaja državno bolniško, nezgodno, starostno in invalidno zavarovanje. Rumuni so se držali glede na zavarovanje delavcev precej nemškega zgleda. Upravne stroške nosi država, prispevke za bolniško zavarovanje delavci sami, za nezgodno zavarovanje delodajalci, za starostno zavarovanje pa prispevajo po eno tretjino delavci, delodajalci in država. . . . Torej Rumunija, država, ki se ji večkrat pravi, da je orientalska, to je država napol divjakov, ima že starostno delavsko zavarovanje, velekulturna slovanoslovska Avstro-Ogrska pa ne.

Delavni čas v socialnodemokratskih obratih. Socialisti zahtevajo povsod uvedbo osemurnega delavnika; kjer so pa sami gospodarji, pa tega načela ne uveljavijo. Tako poroča glasilo zveze švicarskih konsumnih društev, da je bilo leta 1911. med 100 pekovskiimi konsumnimi obrati 68% takih, ki so imeli nad deveturni delavnik, med temi 29% celo čez deset ur dela na dan.

Očedelek za socialna vprašanja v norveškem trgovinskem ministrstvu. Norveška zbornica je sklenila, da se mora ustanoviti v trgovinskem ministrstvu poseben oddelek, ki se bo samo s socialnimi vprašanji pečal.

Izdajatelj in odgovorni urednik **Miha Moškerc.**
Tisk Katoliške Tiskarne.

Ste že pokusili kavo s Franckovo perl-ržjo, znamka :Perlo:?
Ista ugaja tudi brez zrnate kave.

"ZENIT"
Tovarne za asbestskrilj „ZENIT“
družba z om. zav. Mor. Žumberk
dobavljajo najboljši in najcenejši
krouski materijal
Zastopnik: ZAJEC & HORN, Ljubljana, Dunajska cesta 73

Koroško! CELOVEC! Koroško!
Edino slovensko narodno podjetje!
Hotel TRABESINGER v Celovcu
Velikovška cesta št. 5.
Podpisana voditeljica »Hotela Trabesinger« se v ljudo priporoča vsem velečlenim slovenskim in slovanskim gostom, ki prenočujejo ali več časa ostanejo v Celovcu.
V hotelu se dobe lepe, snažne sobe po primerni ceni; nudi se izborna kuhinja in zajamčeno pristna in dobra vina iz slovenskih goric. Na razpolago je tudi kegličišče poleg senčatega vrta. V hotelu Trabesinger dobite vsak dan, posebno pa v sredo, prijetno slovensko družbo.
Slovenci, ustavljajte se samo v edino slovenski narodni gostilni »Hotel Trabesinger« v Celovcu, kjer boste vedno dobro postreženi.
Za mnogobrojen obisk se priporoča voditeljica hotela
Leon Alojzija.

Solidno izdelane
dežnike in solnčnike
priporoča
po najnižjih cenah
L. Mikusch, Ljubljana,
Mestni trg št. 15.

A. ŽIBERT, Ljubljana
Prešernova ulica
priporoča svojo
veliko zalogo čevljev do-
: mačega izdelka :
Izdajatelj in odgovorni urednik **Miha Moškerc.**
Tisk Katoliške Tiskarne.

Bogata zaloga ženskih ročnih del in zraven spadajočih potrebščin.
F. Meršol LJUBLJANA
Mestni trg 18.
Trgovina z modnim in drobnim blagom.
Velika izber vezenin, čipk, rokavio, nogavio, otroške obleke in perila, pasov, predpasnikov, žepnih roboev, ovratnikov, zavrtno, volne, bombaža, sukanca itd.
Predtiskanje in vezenje monogramov in vsakovrstnih drugih risb.

Pozor, slovenska delavska društva!
Kupujte svoje potrebščine pri znani in priporočljivi domači manufakturni trgovini
Janko Češnik
(Pri Češniku) LJUBLJANA
Lingarjeva ulica - Stritarjeva ulica
v kateri dobite vedno v veliki izbiri najnovejše blago za ženska in moška oblačila.
Postrežba poštena in zanesljiva.

Razširjajte med delavstvom Vaše glasilo
„Našo Moč“.

Pač pa je treba dokazati, zahtevane v §§ 11 do 14 o. r. navesti, ako napravi obrtnik obrtovališče tudi izven občine obrtnega stajališča, ker smatra zakon ustanovitev še kakega novega obrtovališča izven občine za ustanovitev novega obrta. O tem glej tudi § 40. o. r.

Za premestitev kakega dopuščanega obrta v istem okraju se ne zahteva sicer nova koncesija, pač pa uradno odobrenje, bodisi da se dopuščan obrt premesti v isti občini ali izven iste. O premestitvi v drug okraj glej § 43.

Naznanitev o premestitvi obrtovališča se napravi tako ustmeno ali pismeno. Pri tem veljajo glede kolkovanja sledeče določbe:

1. Naznanitev o premestitvi stalnega obrtovališča pri svobodnih in rokodelskih obrtih na kak drug kraj v isti občini je prosta kolka.

2. Vloge za dovoljenje za premestitev koncesijoniranega obrta, ki potrebuje stalnega obrtovališča v isti občini ali v istem okraju, se kolkujejo s kolkom 1 K.

3. Vloge, s katerimi se naznanja premestitev kakega svobodnega ali rokodelskega obrta v drugo občino, se smatrajo za prijave samostojnega obrta v smislu §§ 11 do 14 o. r.; zato se kolkujejo kakor je povedano pri § 12. o. r.

4. Naznanitve o premestitvi takih obrtnih (svobodnih, rokodelskih in koncesijoniranih) podjetij, ki ne potrebujejo stalnega obrtovališča, v istem političnem okraju, so proste kolka. (Ukaz fin. min. 6. jan. 1896, št. 42.959.)

Na tem mestu bi bilo tudi omeniti nekaj važnejših določil glede avtomatičnih tehtnic in drugih avtomatičnih prodajalnih aparatov. V tem oziru velja min. naredba z dne 23. junija 1892. (drž. zak. št. 98) sledeče: § 1. Ako je podjetnik nastavljal avtomatično tehtnico ali kak drug avtomatični prodajalni aparat, mora to naznaniti onemu obrtnemu oblastvu prve stopnje, v katerega okraju se namestila ta naprava postaviti ali premestiti. Ta dolžnost se ne dotika nič obveznosti, prijaviti nastop obrta na podlagi o. r. — § 2. Ta naznanitev naj obsega ime in sedež podjetja, oziroma stanovanje podjetnikovo, kakor tudi označenje avtomatične naprave in kraja, kjer bode stala. — § 3. Ravno tako se mora tistemu obrtnemu oblastvu prve stopnje, v katerega okraju je ta naprava stala, naznaniti, ako se je odpravila avtomatična tehtnica ali kak drug avtomatični prodajalni aparat, bodisi da je popolnoma nehala delovati, bodisi da se je premestila na drug kraj. — § 5. Te naznanitve so proste kolka. Na podlagi te naznanitve presodi oblastvo obrtnopravni značaj

si je pridobil za to obrt. (Upr. sod. 19. jan. 1889, št. 2228.) Ta izrek se nanaša le na obrte, za katere je potrebna posebna sposobnost.

Obrtnik dalje nima pravice, da bi sam izdeloval pomožna sredstva in orodja, katera potrebuje pri svojem obrtovanju. Tako na primer nima čevljar pravice prirežati usnje, ker spada to opravilo v strojarski obrt.

V tem smislu je razsodilo tudi upravno sodišče (5. maja 1893, št. 1612): Izdelovanje pomožnih sredstev ne spada med pravice § 37. o. r. Pivovarnarji, izdelovalci špirta, likerjev in kisa niso upravičeni imeti sodarskih pomočnikov.

Nadaljna važna določba § 37. o. r. je, da sme obrtnik prodajati ne samo svoje izdelke, ampak tudi tuje blago enake vrste. Dana mu je tudi pravica, da sme imeti poljubno število pomočnikov, da se sme posluževati tudi samostojnih obrtnikov iste vrste in njihove izdelke prodajati kot svoje, da sme imeti v zalogi poljubno množino blaga i. dr.

Glede zadnjega odstavka § 37. o. r. bi bilo pripomniti, da pač obstoje neke omejitve glede predajanja. Glej o tem zlasti § 59. o. r.

§ 38.

Zglasitev trgovinskega obrta brez omejitve na določeno blago ali določene vrste blaga obsega v sebi pravico, tržiti z vsem blagom, ki je dopuščeno v svobodnem prometu in ki glede prodaje ni vezano na posebno dovolilo (koncesijo).

Zglasitev trgovinskega, na določeno blago ali določeno vrsto blaga omejenega obrta daje pravico, tržiti samo z dotičnim blagom.

Trgovino na drobno v obsegu, naznačenem v prvem odstavku (trgovino z mešanim blagom), morejo zglasiti samo tisti, ki morejo izkazati usposobljenost, kakor je predpisano v § 13 a.

Enako mora izkazati svojo usposobljenost, kdor hoče pričeti trgovino s kolonialnim blagom, s špicerijskim in z materijalnim blagom.

Imetniki v prejšnjih odstavkih navedenih trgovinskih obrtov, ki morajo ob zglasitvi obrta izkazati svojo usposobljenost, imajo izključno pravico, prodajati na drobno sladkor, kavo, čaj, dišave, rudninska olja, materijalno blago in barve in žgane opojne pijače v posodah, zaprtih po trgovinski navadi; sicer se pa nič ne izpremeni v obsegu pravic zglasenih obrtov.

V prejšnjem odstavku omenjeni pridržek ne velja niti glede prodajalnih pravic proizvajalcev niti glede že pridobljenih pravic za prodajanje sploh in ne bo imel veljave v takih krajih, v katerih

Gričar & Mejač

Ljubljana, Prešernova ulica 9

prporočata svojo največjo zalogo izgotovljenih oblek za gospode, dečke in otroke.

Novosti v konfekciji za dame.

Lekarna „Pri kroni“ Mr. Ph. A. Bohinc

Ljubljana, Rimska cesta šte. 24.

Prporočajo se sledeča zdravila:
 Balzam proti želodčnim bolečinam, steklenica 20 v.
 Kapljice za želodec, izvrstno, krepilno in slast do jedi pospešujoče sredstvo, steklenica 40 v.
 Kapljice zoper želodčni krč, steklenica 50 v.
 Pospalni prašek, proti ognjivaju otrok in proti potni nog, škatlica 50 v.
 Ribje olje, steklenica 1 krono in 2 kroni.
 Salicilat kolodij, za odstranitev kurjih oces in trde kože, steklenica 70 v.
 „Sladin“ za otroke, škatla 60 v.
 Tinktura za želodec, odvajalno in želodec krepilno sredstvo, steklenica 20 v.
 Trpotčev sok, izvrstni pripomoček proti kašlju, steklenica 1 krono.
 Železno vino, steklenica 2 kroni 60 v in 4 krono 80 v.

IVAN JAK IN SIN v Ljubljani,

Dunajska cesta 17

prporoča svojo bogato zalogo raznovrstnih

voznih koles in šivalnih strojev

= za rodbino in obrt. =

Sladni čaj-zajtrk!

Kri! 50% prihranka in okusen zajtrk, južina! dosežejo oni, ki namesto kave, čaja, kakao, sladne kave, pijejo sladni čaj. Ako se ga uporablja pri dojenčkih namesto moka za otroke, so otroške bolezni manj nevarne. — Je za polovico cenejši. Dr. pl. Trnkóczyjev sladni čaj ima ime Sladin in je vedno bolj priljubljen. Povsod 1/4 kg zavoj 60 vin. Tudi pri trgovcih. Po pošti pošlje najmanj 5 zavojev lekarnar Trnkóczy v Ljubljani. Ta lekarnar je svojih osem otrok zredil s sladnim čajem. Glavne zaloge na Dunaju: lekarnar Trnkóczy: Schönbrunnerstrasse šte. 109, Josefstädterstrasse šte. 25, Radetzkyplatz šte. 4. V Gradcu: Sacistrasse šte. 4.
 Prporočljiv zlasti za one, ki se čutijo bolne, slabe. Za resničnost tega naznanila jamči tukaj navedenih tvrdk Trnkóczyjevih, istotako ugodne sodbe zaupanja vrednih oseb.

Zdravniško prporočeno zdravilno sredstvo:

BIOGLOBIN

Kri tvoreča pijača izvrstnega okusa. Odlično krepilno sredstvo za mlade in stare. V steklenicah po K 3.50 in K 2.— v vsaki lekarni. — Glavna zaloga za Kranjsko:

M. R. Sušnik

lekarna „Pri zlatem jelenu“
 Ljubljana, Marijin trg.

Edina in najkrajša linija v Ameriko!
 Samo 5 dni!
 iz Hawre v New-York
 francoska prekmorska družba.
 Veljavne vozne liste (Sifkarte) za francosko linijo iz Hawre v New-York in listke za povratek iz Amerike v staro domovino, po najnižji ceni in brezplačna pojasnila daje samo **ED. ŠMARDA** potovalna pisarna v Ljubljani, Dunajska cesta št. 18 v hiši „Kmetске posojilnice“.

FR. P. ZAJEC, Ljubljana

Stari trg št. 9.
 Izprašani optik.

Zalagatelj c. in kr. armade, c. in kr. vojne mornarice, c. kr. domobrancev itd.
Največji optični zavod.
 Prvi specialista za očala in ščipalnike, narejene strogo natančno po naročilu in zdravniških predpisih. — Nadalje prporočam svojo veliko izbiro strokovnjško pravilno izdelanih toplomerov, zrakovnih, daljnogledov vseh vrst, kakor Zeiss, Busch, Goerz itd. Vsa popravila izvršujem v svoji lastni po najnovejšem sistemu z električnim obratom urejeni delavnici in je ogled iste mojim cenj. odjemalcem vsak čas dovoljen. Bogata zaloga najboljših ur, zlatnine in srebrnine. Zahtevajte cenik.

Edina in najkrajša linija v Ameriko!

Samo 5 dni!
 iz Hawre v New-York
 francoska prekmorska družba.
 Veljavne vozne liste (Sifkarte) za francosko linijo iz Hawre v New-York in listke za povratek iz Amerike v staro domovino, po najnižji ceni in brezplačna pojasnila daje samo **ED. ŠMARDA** potovalna pisarna v Ljubljani, Dunajska cesta št. 18 v hiši „Kmetске posojilnice“.

Največja in najstarejša tovarna lončenih peči in raznih lončenih izdelkov

Av gust Dre lse, Ljubljana

— Mnogokrat odlikovana. —

Prporoča se slavnemu občinstvu in prečastiti duhovščini v naročila na **štedilna ognjišča in peči** preproste in najfinejše, izvršene v poljubnih modernih barvah in vzorcih najbolj strokovnjaški, solidno in trpežno po najnižjih cenah. Župniščem, samostanom in šolam dovoljujem znaten popust. Ilustrirani ceniki so na razpolago.

Naiboliša, najsigurnejša prilika za štedenje!

Ljudska Posojilnica

registrovana zadruga z neomejeno zavezo
 v Ljubljani, Miklošičeva cesta št. 6
 prtiličje, v lastni hiši, nasproti hotela „Union“ za frančiškansko cerkvijo
 sprejema hranilne vloge in vloge v tekočem računu, za katere jamčijo ne samo njeni zadružniki, temveč tudi

cela dežela Kranjska

in jih obrestuje po

4³/₄ 0/0

brez kakega odbitka, tako da sprejme vložnik od vsakih vloženih 100 kron čistih obresti 4.75 kron na leto. Stanje vlog je bilo koncem marca 1913 čez 22 milijonov kron. Za nalaganje po pošti so poštnohranilnične položnice brezplačno na razpolago.

Načelstvo.

na dan objave tega zakona še ni nobenega v 3. in 4. odstavku naštetih trgovinskih obrtov za prodajo na drobno, dokler se ukazoma ne odpravi ta izjema z ozirom na bistveni razvoj krajevnih razmer.

Trgovec (v ožjem smislu), katerega podjetje ni omejeno na trgovino z določenim blagom ali z določenimi vrstami blaga, sme kupčevati z vsem blagom, katerega prodajanje je dovoljeno v svobodnem prometu (trgovina z mešanim blagom). Brez posebne koncesije pa ne sme kupčevati s takimi predmeti, za katerih prodajanje se zahteva uradno dovoljenje, na primer strup, umetne rudninske vode, smodnik i. dr. — Istotako ne sme trgovec bodisi sam, bodisi s svojim pomožnim osebjem izdelovati rokodelskih izdelkov, razun ako je prijavil svoj rokodelski obrt in v smislu § 14. dokazal za to potrebno sposobnost.

Pač pa ima trgovec pravico, da dá nabavljeno blago predelati pred prodajo, toda le pod pogojem, da blago predelujejo v to upravičeni obrtniki, ne pa on sam ali njegovi pomočniki. Istotako sme trgovec vsprejemati popravila le tedaj, ako ta popravila dalje izročijo upravičenim samostojnim obrtnikom v izvršitev (na primer trgovina z narejenimi oblekami).

Te zakonite določbe imajo namen preprečiti, da ne bi osebe brez dokaza sposobnosti izvrševale rokodelskih opravil in tako oškodovale pravih obrtnikov.

Določbe glede dokaza sposobnosti tu imenovanih trgovinskih obrtov so bile vsprejete v zakon po noveli z dne 5. februarja 1907. Poprej se za nastop trgovine z mešanim blagom tak dokaz ni zahteval, kakor tudi ne pri trgovini s kolonijalnim, špecerijskim in materialnim blagom. Istotako je bila takrat v zakon nanovo sprejeta določba, da imajo pravico do nadrobne prodaje nekaterega blaga samo tisti trgovci, ki so doprinesli dokaz sposobnosti.

§ 38. a.

Imetnik trgovinskega obrta vobče kakor tak nima pravice, prirejati ali podelovati obrtne izdelke in prenašati ali popravljati jih; pač pa sme na blagu, koje ponuja ali ima dobaviti, izvršiti take izpremembe, ki imajo zgolj namen prilagoditi blago potrebam kupca, da se sploh more spečati.

Imetnik trgovinskega obrta ima pravico, sprejemati naročila na blago, katero sme glasom svoje obrtne prijave prodajati. V ta namen sme tudi mero jemati, ako le da izgotavljati naročeno blago po samostojnih proizvajalcih. Z isto omejitvijo sme tudi prevzemati izvršitev izprememb in poprav od njega dobavljenih izdelkov.

V prejšnjem odstavku omenjeno pravico, mero jemati, imajo imetniki trgovinskih obrtov kakor taki glede čevljarskega blaga, moških, ženskih in otroških oblek, katerih izgotavljanje spada v obseg pravic rokodelskih obrtov, čevljarjev in izdelovalcev oblek, le v kolikor je potrebno za izbiranje primerne blaga iz njegove zaloge. Ta omejitev pravice, mero jemati, ne velja glede imetnikov takih trgovinskih obrtov, ki so se s trgovino s čevlji ali oblekami izključno ali pretežno pečali že dne 1. januarja 1907.

Imetniki trgovinskih obrtov nimajo pravice, sprejemati naročila za poprave čevljarskega blaga oziroma oblek.

Namen te zakonite določbe je pred vsem urediti razmerje med trgovcem in izdelovalcem, zlasti med trgovino z narejenimi oblekami (konfekcijami) ter krojači in šiviljami. V zakonu se razlikujejo t. zv. konfekcije za moške in konfekcije za ženske. Oni trgovci, ki prodajajo obleko za moške in dečke, ne smejo jemati naročil po meri. Ta prepoved velja za nje ravno tako kakor za trgovine z izdelanimi čevlji. Nasprotno pa se je trgovcem, ki prodajajo narejeno žensko obleko, dovolilo, da smejo še naprej sprejemati naročila po meri.

§ 39.

Stalna obratovališča.

Tisti, ki se bavijo s svobodnimi ali rokodelskimi obrti, smejo v občini, v kateri je stajališče obrta, imeti po več stalnih obratovališč (delavnic ali prodajalnic) in jih znotraj občine premeščati na drug kraj.

Vendar je treba to v vseh primerih naznaniti obrtnemu oblastvu.

Koncesijonirana obrt se sme premestiti na drug kraj v isti občini samo potem, ko se je dobilo odobrenje obrtnega oblastva.

Ako gre za premeščenje koncesijoniranega obrta, ob kojega podelitvi se je ozirati na krajevne razmere (§ 23, alineja 5), mora obrtno oblastvo zaslišati občino, kjer bo stajališče obrta, predno odobri premeščenje.

Obrtnik, ki se bavi s kakim svobodnim ali rokodelskim obrtom, sme imeti torej v tisti občini, kjer se nahaja stajališče obrtu, več stalnih obrtovališč, to je delavnic ali prodajalnic. Naznaniti pa mora to obrtnemu oblastvu, kakor tudi premestitev na kak drug kraj v isti občini. Pri tem ni treba dokazov, ki jih zahteva zakon v §§ 11 do 14 o. r., ker tukaj ne gre za podelitev novega obrtnega lista, oziroma za nov obrt.